

ספרוי — אוצר החסידים — ליאובאומיטש

שער
שלישי

קובץ
שלשת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נג"מ זי"ע

שני אורסאהן

מליאובאומיטש

•

שמות

(חלק בו שיחה ב)

יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים“
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ.י.
שנת חמישת אלפים שבע מאות שמות ושם לשכירה
בריהה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשחת שמות, טוב-כאת טבת, ה'תשפ"ו (ב)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2026
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.org / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

שמות ב

המוחק אפלו אותן אחת משבועה אלו לوكה").

דער בסוף משנה⁷ אין עס מסבירו: "ונראה שלא היה בගירסת רבינו (אין גמרא⁸) אהיל אשר אהיל"; און אין מוסיף, און "בנוסחא שנדרסה בונונייזאה"⁹ פון רמב"ם¹⁰ ווערט "אהיל" יע גערענט אלס אינגער פון די שבעה שמות¹¹. און איזו זינגען דא נאך נוסחאות פון רמב"ם¹² וואו "אהיל" ווערט גערענט אלס אינגער פון די שמות שאין נמחקן.

בדפוסי הרמב"ם (הנפוצים) שלפנינו אבער ווערט ניט דערמאנט "אהיל"¹². ונראה, אשר דער בית יוסף נעט אויך און די נוסחא שלפנינו (וואו דער רמב"ם דערמאנט ניט דעם שם "אהיל") והרא ראי: "כאטש און ער עצמו זאגט (אין בסוף משנה) אויך דעם נוסח הניל" "בנוסחא נכונה היה דמני שם אהיל" בכלל השבעה שמות¹³, פונדעסטוועגן, בספר שלآخر הכס"מ, ובפרט שהוא להלכה¹⁴ (בשו"ע שלו¹⁴) זאגט ער "ויאלו השבעה שמות"

7) לרמב"ם שם.

8) וכ"ה בדק"ס שבועות שם שבב' כת"י ליתא, עיישי' בתהערה פ. שם.

9) והוא בדפס ונציאיה רפ"ד וש".

10) וכן הביאו הלח"מ וקרית ספר לרמב"ם שם "אהיל" בטור ד' השמות.

11) דפוס רומא לפניו ר"ם וכ"כ דפוסים וכת"י – ראה ש"ת הדרב"ז (ח"ה) ללשונות הרמב"ם סי' אלף תז (לד): בדקנו בספריו הרב זיל כתיבת יד ונמצא כתוב בהם שם אהיל – ראה עבדות המלך ולרמב"ם כאן. ספר המדי ע"ד (ירושלמי, תשכ"ד) ושו"ן.

12) וכן יתא בדפוס קושטא רסט. וכנהרא שכ"ה לרוב הנוסחאות שהיו לפניו הכס"מ.

13) ראה ש"ח כרך ט כלילי הפוסקים סי' א'ות כת. וואה שם אות כת.

14) יוז"ד טרערז'ו ס"ט.

א. דער איינזיקער מאל וואס מגעפינט אין דער תורה או דער אויבערשטער ווערט אנגערופן מיטן שם "אהיל אשר אהיל", איז בפרשנו נאכדעם ווי משה רבינו האט געפרעטן באם אויבערשטן² "הנה אנקו בא אל בני ישראל ואמרתיהם להם אלקי אבותיכם שלחוני אליכם ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם", איז) "ויאמר אלקיכם אל משה אהיל אשר אהיל" ויאמר בה תאמר לבני אהיל שלחני אליכם".

אין גמרא³ ווערט "אהיל" אשר אהיל⁴ גערענט אלס אינגער פון די "שמות שאין נמחקן".

דער רמב"ם⁵ אבער רעכנט ניט דעם שם "אהיל" אשר אהיל⁶ (אבער "אהיל" אלילין⁶ צווישן די ז' שמות (וואס "כל

1) ג. יד.

2) שם, יג.

3) שבאות לה, סע"א. ועד"ז בירושלמי מגילה פ"א ה"ט. מס' טופרים רפ"ד*. ו"ה

4) כ"ה במקומות שבהערה הקודמת*. ו"ה שבאות שם "אהיל". וכ"ה במאירי סנהדרין (נו, א) ד"ה ובמ"ש שבאות רס"ג שבהערה 16.

5) הל' טהרות פ"ז ה"ב.

6) ראה לעיל הערה 4. וראה לקמן פנימיו. ולהעיר מראב"ע וחווקני כאן ועוד (וראה גם רቦתינו בעה"ת תא): שהראשון (אהיל) שם והשני (אשר אהיל) פירוש השם (וכ"ה בכוורת מאיר דאות ג. וראה פ"י קול יהודה שם ובהערה 26). וראה לקמן הערה 17, ומ"ש במו"ש שהובא לקמן ריש סעיף ה.

*) באבות דרין פ"ג, ב: נשירה שמות של שבח נקרא הקב"ה .. אהיל אשר אהיל.

*) אבל ראה לחבן בירושלמי ומ" טופרים שם (ה"ב) אל"פ ז' מזוהר (הובא ברומי זוז סולאי ט"ז) וראה נ"ב שם).

בפשטות פארוואס מגעפינט ניט אין תנ"ר אzo דער אויבערשטער זאל וווערז אזוי גערופן.²¹

אזוי פון דרשת הגمراא²² (געבראכט אין ריש²³) אויר „אהי“ אשר אהי” – „אל הקב”ה למשה לך אמרו להם לישראאל אני התיית עמכם²⁴ בשעבוד זה ואני אהי“ עמכם בשעבוד מלכיות – אין משמע, אzo דאס איז ניט א שם, נאר דערמיט זאגט דער אויבערשטער (להייפן, אzo עס איז ניט נוגע שמו, וויל) – ער איז און ווועט אעלעמאל זיין מיט זי – סיי כשנקרא בשם הווי – הרחמים אדער בשם אלקים כו – (וע”ד ווי דער רמב”ז²⁵ טיטישט אפ די דרשה).²⁶

ועפ”ז ייל אzo דעריבער האלט דער בית יוסף – אzo (לדעת הרמב”ם) איז „אהי“ אשר אהי” ניט קיין שם.

ג. ולכארה איז אזוי משמע (אzo „אהי“ אשר אהי” איז ניט קיין שם), אזוי

(21) פ”י מהריזו שם. וראה גם ראב”ע כאן (פסק טו): איננו במקרא רק במקומ הזה. פרדס דלקמן הערת. 43.

(22) ברבות ט. ב. ועד”ז בשמו”ר שם. (23) עה”פ.

(24) כ”ה ברכות – בלשון עבר. אבל בפרשנ”י, „אהי“ עטם בצרפת הזאת – לשון עתיד (ובבשמור) „אהי“ עטם בשעבוד זה“. וכ”ה נוסח היכי בדקס’ ברכות שם). והוא בהתאם לפירוש תיבת „אהה“ שבכתבו. אכ”מ.

(25) עה”ת כאן פסקו יג: הקב”ה השיבו להמה זה ישאלו לשמי איז להם צורך לראי” אחרת כו. ע.ש.

(26) ועד”ז הוא לפ”י ב’ ביאורים אחרים שבאברבנאל פרשנותו כאן. ולכארה כן משמע מתחלה דברי הכוורת שם: וכאשר שאלו ואמר ואמרו לי מה שמו, ענוו לאמר מה להם לבקש מה שלא יוכלו להשיגו דומה למה שאמר המלך (שופטים יג, יח) למה זה תשאל לשמי והוא פלאי (אבל ממשיך) אך אמרו להם אהי, ופירשו אשר אהי והטעם הנגנזה אשר נמצא להם בעית שיבקשוני כו. וע”ש בפרשנ”ים.

– רעכנט ער ניט „אהי“, ער איז נאר מוסיף „ויש גורטן ג”כ אהי“ אשר אהי”²⁵.

דארף מען פארשטיין: פארוואס נעמט אzo דער ב”י אzo די גירסא עיקרת אין רמב”ם איז אzo „אהי“ אין ניט פון די שמות שאין נמחקין? ובפרט אzo ברוב הנוסחות אין ש”ס ווערט „אהי“ אשר אהי” גערעכנט צוישן די שמות שאין נמחקון¹⁶, און עס זייןען איז דא נוסחות איז רמב”ם וועלכע רעכגען. דעם שם²⁷, כנ”ל.

ב. לכארה יש לומר דעם טעם בזה: דער מדרש זאגט¹⁸ אויפן פסוק: „אמר ל’י הקב”ה למשה שמי אתה מבקש לידע לפני מעשי אני נקרא פעמים שאני נקרא באיל שדי בצלבות אלקים בה‘ כשאני דן את הבריות אני נקרא אלקים כרי’ וכשאני מרחם על עולמי אני נקרא ה‘ כו“, און פירט אויס „הוי אהי“ אשר אהי אני נקרא לפני מעשי“. ונפרש כוונת המדרש עכ”פ בדוחק¹⁹ אzo לוייט דעם איז²⁰ „אהי“ אשר אהי” ניט געזאגט געוואָרָן אלס שם, נאר עס מײַנט „אני נקרא לפני מעשי“. ולפ”ז איז איז איז מובן

(15) וע”פ הנמן בשו”ע טור) (וכברט באם ג”ז מהב”י) ושם הובא ביחס עס שאר השמות (כדעת אבוי הריאש כנ”ל) ובשו”ע מוסיף „יש גורטן“ – הז” מורה דלי לא סל כהטרו.

(16) כדמות גם מזה שכ”ה גירסת הריה”, הריה” והרא”ש שבעות שם. וכ”ה לדעת הרס”ג ורב האי גאון (הובאו ס’ האשלול הל’ ס”ת סי”ז).

(17) ולהעיר שבאואר שמות קדוש וחולין להרמב”ם הועתק בתורה שלמה פרשנותו כאן אותן (קעט) כתוב: אהי“ אשר אהי” שתיהן משמות הקדושים שאינן נמחקין אהי” שלחני גם זה (השם) קדוש.

(18) שמו”ר פ”ג, ו. ושותג.

(19) כי קשה הילשון „נקרא“, ובעיקר – ההשווואה להשמות הווי, אלקים כו.

(20) פ”י מהריזו שם. וראה פ”י מתכ’ שם. ולהעיר מרבינו בחמי כאן.

מדוע שיגיעו אליהם יאמת אצלם מציאות השם³¹.

בסוגון אחר: דער רמ"ם זאגט איז „אהי“ אשר אהי³² איז ניט געמיינט זאגן די איזין זיין שם³³, נאר „ההויעו איז דער תוכן³⁴ פון די ווערטער „אהי“ אשר אהי³⁴.

ד. עס איז אבער מובן איז תירוץ זה איז א דוחק גדול: וויבאלד איז לרוב נסחאות השם³⁵ איז „אהי“ אשר אהי³⁵ אינגעַר פון די שמות שאין נמחקין און איזו³⁶ איז אויך דעת רוב הפסוקים, איז א דוחק גדול לאפשר מחלוקת ומחלוקת הקצה אל הקצה – איז לדעת מדרשי רוזל הניל, איז ניט נאר זייןען די ווערטער „אהי“ אשר אהי³⁷ ניט פון די שמות שאין נמחקין נאר זייןען בכל ניט א „שם“!

און דערפֿאָר איז מstable לומר, איז די מדרשי רוזל הניל זייןען ניט וועך דעם פירוש הכתובים מפשוטם (ודורשין איז „אהי“ אשר אהי³⁸ איז ניט אן ענטפֿער

(31) מונ"ש. ובשינוי לשון בהוצאה קאפה.

(32) וכן ממשע' קצת מוה שבסוף הפרק במו"נ שם ממשיך ומבהיר „וכו שם חסן... וכן צור כו“ דפשיטה שתוארים אלה אינם בכלל השמות שאינם נמחקין. ומה שאומר ע"ז „שם“ כוונתו שם התואר. ובמו' ברסט'א שם „אמנם שאר השמות כדיין וצדיק והנון ורחים ואלקלים“ שככל התוארים שהם רק כינוגים (רמ"ם הל' יסוה"ת שם ה"ה) עם שם אלים. ועד"ז הוא בכמה מקומות בהפרקים שם. וראה פבע"ג מהד"ת ב.ב.

(33) להעיר גם מרבותינו בעה"ת כאן: שמא יסביר מה שמי אהי אשר אהי ולכ"ז .. שמא יקראי עוז ישראלי אהי טעות יהי' בידם שהרי יש לו קורת יהי' לעולם כו'.

(34) ראה פ"י אפודיו למו"נ שם: ואמר לו יתעללה שיאמר להם אהי' אשר אהי' ריל שיבאר להם בטעות מציאות מהויבית המזאנו ואיז דען שיש אלקה בעולם.

פון דעם רמ"ם גופה אין מורה נבר כים²⁷: ער איז מבאר בארכיה שאלת משה „וְאָמַרְתָּ לְיִהְיֶה שְׁמָךְ“ איז דערמיט האט משה ניט געמיינט פרעגן וואס איז דעם אויבערשטנס נאמען (ואָרוּם דָּאָס ווֹאלְט פָּאָר די איזין סיְיוּוּי ניט געוווען קיין באווויין איז „ה“ שלחני²⁸), ווּ ער איז דאס מסביב: אויב דיב איזון האבן געווואסט דעם אויבערשטנס נאמען איז דאָר פון משאָס זאגן דעם שם ניטאָ קיין ראי²⁹ ואות איז דער אויבערשטער האט אים געשיקט – ווילל שם ווי די איזין ווילסן שמו ית/ איזו³⁰ (ועאכו"כ) האט עס אויך משה געקענטן וויסן פון פריער: און אויב זי³¹ האבן ניט געווואסט דעם אויבערשטנס שם – וועלן זי³² דאָר ווידער ניט האבן קיין ראי³³ פון דעם וואס משה ווועט זי³⁴ זאגן איז דאס איז דער שם)

נאָר שאָלטו איז – אָ ראי³⁵ פָּאָר זי³⁶ אויך מציאות השם – „מפני של בני אדם איז אלא ייחידים³⁷ לא הוי מרגישים במציאות השם“; און אמרתו „מה שמו“ איז „לגדלו ולהדרו בספרו כאלו אמר שעצמן ואמתהך לא יסכל אותה אָדָם³⁸ משא"כ איז זיין „שם“ קען זיין „סכלות“ („אָפַע שׁעַד האמת סכלותם היי' על מזיאוּתו יתעללה“³⁹)

און אויך דעם „למדהו השם איז

(27) ח"א פ"ג. וראה בארכיה במפרשי התורה כאו (רמ"ם), אברבנאל, עקידה ועוד מה שהשיגו על המונ"ש שם. ואכ"ם.

(28) כ"ה הלשון במו"נ שם. ובהוצאה קאפה: פרט ליהדים.

(29) לשון דמיין שם קרוב לסתוף הפרק (ויכן הועתק בפי' שם טוב שם). ובהוצאה קאפה: לא נעלמה לשום אדם.

(30) פ"י שם טוב למו"נ שם (ועד"ז הוא בפי' אפודיו שם) – ע"פ המשך ל' הרמב"ם שם „ואמנם הרחיק כו' (ע"ש. ועד"ז בהוצאה קאפה).

אויף שאלת משה "ואמרו לי מה שמו" – **שמותות⁴²**.

וביחד עם זה זעט מען, כנ"ל, אז די אנדערע שמות רעכנט דער רמב"ם אלס שמות שאין נמחקין, און דוקא "אהי" אשר אהיה" (באטש אויך ער, לפי הנ"ל, אוי אינער פון די שמות) איז ניט פון די שמות שאין נמחקין.

ה. ויש לומר הביאור בזזה:⁴³

דער רמב"ם אין מורה נבוכים דארט איז מפרש וմסביר "אהי" אשר אהיה", זול⁴⁴: זהה השם נגזר מון היה והוא המציגות .. והסוד כלו הוא בשנותו המלא בעצמה המורה על המציגות בענין התאר כי והשם השם הראשון והוא המתואר אהיה' והשם השני אשר תאר בו אהיה' והוא הוא בעצמו וכאלו הוא הראה שהמתואר הוא התאר בעצמו והי' זה באור עניין שהוא נמצא לא במציאות .. הנמצא אשר הוא הנמצא⁴⁵ כלומר מהחוייב המציגות.

דאס הימט – דער רמב"ם איז מפרש איז "אהי" אשר אהיה" איז ניט א שם

(42) כמפורט בדבריו בספר⁴⁶ שמספר הטעם להזה שמדובר שם אהיה' אשר אהיה' בהקשר לשם הוי: להזה שבזהן העיוני הדק אשר אנתנו בו ר"ל החקיקת התווארים – ראה פ"י שם טוב שם. ולקמן בפנים.

(43) ראה (עד הקבלה והחסידות) בביואר שם "אהיה": מגדי מישים להבי" ס"פ בראשית (מהד"ק) שערו אורה להרי' גיקטלא שעיר א' בתחלתו ושער יוד' פרדס שעיר כ' פ"א-ב' ועסיט רמנונס שם (ראה גם הנמן בהערה 41). ועוד. וראה ספר הליקוטים – דא"ה צ"צ וספר הערכין – חב"ד (ח"א) – ערך אהיה'.

(44) וראה הלשון בהצאת קאפה. (45) בקאפה, מצוי שלא במציאות .. המציג אשר הוא המציג" (עד⁴⁷ הוא השינוי בין העתקת תיבון וקאפה לעיל שם פנ"ז). ותרוגו והנרא יותר, ועד' לשון הרמב"ם בריש הל' יסודי התורה. וראה "הדור" על הרמב"ם (קה"מ, בדורקளן תשמ"ה) העירה.³⁰

אויף שאלת משה "ואמרו לי מה שמו" – **כפשוטו** (נאר זיי זיינען מוסיף על הפשט – איז "אהי" אשר אהיה" איז אויך מרמז און עניין, א ראי' במציאות הוי³⁵).

נאכמער, פון דעם רמב"םס ריד איז מון עצם איז מוכח איז "אהי" אשר אהיה" איז דעם אויבערשטנס א שם³⁶: ערד הייבט און "זהה השם", ועוד – ערד מפרש בפרטיות איז דער תוכן והכרה אויר מציאות האל איז און די ווערטער "אהי" אשר אהיה" און איז דאס מבאר בהמשך צום ביאור אין שם הוי³⁷, ועוד – בהמשך צום ביאור אין "אהי" אשר אהיה" בערגנט ער³⁸ און איז מבאר די אנדערע שמות: וכן שם י"ה .. ושד"י וכו'³⁹; און ווי ס'אי איז שמע פון דברי הרמב"ן⁴⁰, ברענגןדייך פון מורה נבוכים שם.

ויתירה מזו: לויטן רמב"ם אין מורה נבוכים קומט אויס איז דער שם "אהי" אשר אהיה" איז קרוב ומיין שם המפואר שם הוי⁴¹) – מער ווי די אנדערע

(35) וכן יש לבאר בדברי הרמב"ן בפי דברי המדרש. וראה טור האורן שם.

(36) ראה פ"י שם טוב שם.

(37) שם ספ"ב. וראה שם פס"א בביואר שם הוי.

(38) ספ"ג שם.

(39) ולפי ציל (ראה לעיל העירה 32) לדצדיין, דמש"כ מלת שם על חסין וצור (עד"ז) בנווגע לדין צדיק חנון ורוחם (פי' תוארים; ועל אדני אלקים כי אהיה' – פ"י שם).

(40) עד' פ"ג, וראה גם רבינו בח'.

(41) ברש"ם (פסקוק טו) וחזקוני כאן משמע

(וראה גם רב"ע פסוק טו), שהו"י ואה" הוי שם אחד. וכן מפרש בראב"ע (מובואר בכתביי) ווור האורך בא. וראה מש' הרמב"ן בפי' דברי הת"א (אבל בת"א שלפנינו אין גירסא זו). ולהעיר מיל' הכוויי (שבהערה 26): אהיה' אפשר שהי' מן השם זהה (הינו שם הוי).

*) ובראב"ע שם דשניות שמות העצם.

די אנדערע שמות⁵¹, איזוי ווי אדני אל אלקים אלקִי צבאות זייןען מתאר (ניט די מציאות פון דעם אויבערשטן, נאר) ווי ער וווערט נטגלה דורך זייןע כהות ופעולות (בלשון המדרש: לפַי מונשי אני נקרא) – ווי ער איז שין צו השפעה: אדני מלשון אנדונט⁵², אתה אדון כל בריאותך⁵³, אלקים – „תקף⁵⁴ ואמיין אשר לו היכולת בעלונים וכתח-תונים“, אנדער „תקף⁵⁵ בעל היכולת ובעל הכהות כולם⁵⁶ (וועד⁵⁷ בשאר המשמות).

ואפילו שם שדי וואס דער רמב"ם זאגט⁵⁸ איז ער קומט פון ווארט „די“, „והשיין“, בענינו אשר, כמו שכבר, ויהי עניינו אשר די, הכוונה בהזה שהוא לא יצטרך במציאות מה השמץיא ולא בהתמידו לו זולתו, אבל מציאותו יתעללה מספקת בו⁵⁹ (איז דער אויבערשטער דארך צו קיינעם ניט „אנקומען“ אויף צו מציא זיין און שטענדיק אויפהאלטן דאס וואס המציג)⁶⁰ – איז דאס אויך ווי דער שם (שדי) באציט זיך צו „מה

וועלכער איזו מתאר א כה ופעולה פון דעם אויבערשטן, נאר עס ברעננט אַרְוִיס אָז דער „מְצֹוִי“ – פַּאֲרָאָגָעָנְקִיִּט – פון דעם אויבערשטן איזו לגמר ניט איזן דעם אופן פון „מְצֹוִי“ ווי בא נבראים: די מציאות פון אלע נמצאים איז א חדש – זי זיינען נמצא איזו עס איז שיך איז זי זאלן ניט זיינען נמצא און נאכמער – איזוי איז טאכע געווען (קדום שנמצאו מאמתה המזא) נושא⁶¹ דעם אויבערשטןס „מְצֹוִי“ איז מוחייב המציאות.

און דאס דרייקט אויס דער שם „אהי“ אשר אהי⁶² – הנמצא אשר הוא הנמצא כלומר המחויב המציאות, א מציאות וועלכע מוז זיין, מציאות מצד עצמו⁶³.

און דאס איז מוכחה (א ראי) מצד השכל, ווי דער רמב"ם איז ממשיר⁶⁴ „זה אשר ביא אליו המופת בהכרח שיש דבר מהויב המציאות לא נעדר ולא יעדר“. עניין המציאות⁶⁵ איז מכרה איז עס איז דא א „מְצֹוִי“ וואס ער איז „מחויב“ צו זיין און עס איזו ניט שיך ער זאל ניט זיין. ובלשון הרמב"ם בספרו היד⁶⁶ „אמיתת המזא⁶⁷.

ו. עפ"ז קומט אויס איז עס איז פאראן א חילוק עיקרי צוישן דעם שם „אהי“ אשר אהי⁶⁸ און די אנדער שמות:

(46) בביורו עניין אהי אשר אהי, שהוא מהויב המציאות – ראה גם לרבי⁶⁹ ואברבנאל פרשנותו. עיקדים מאמר ב פ"ג. ועוד. וראה לקמן הערכה 60 בער"ג. (47) במו"ג שם.

(48) לא רק דהבראה מוכחה שישנו בורה. (49) ריש הל, יסוחה".

(50) ואדי שתחולת הלהבה, יסוד היטודות ועמדו החקמות" הוא ר"ת הרוי (שם הגדולים להחיד"א מע"ר רמב"ם בשם ר' דוד הנגיד ננד הרמב"ם) ולא אהי ייל כי ריצה לרמז שם קדוש שם העצם שם המפורש (ראה גם הדון היגיל הערעה (36). ואכ"מ.

(51) ראה מו"ג שם פס"א ופס"ג.
(52) מו"ג שם פס"א. וועד⁵⁷ בטוש"ע או"ח ס"ה.
(53) ב"ר פ"ג, ד.

(54) ש"ע אדיה"ח א"ח סוטה – וצעיג דפסק כהטור ולא כהש"ע (דבב"י) – ראה לקמן.

(55) ש"ע או"ח שם.
(56) וראה מו"ג שם רפ"ב. ח"ב פ"ו. ובפס"א שם כללו עם שם דיין צדיין רחום וחונן (כנייל הערה (32) „כלם הם מבואר הכללות והגורה" (ראה מפרשים שם).
(57) שם ספס"ג.

(58) ובקאפַּה: שאינו זוקק בהמצאת מה שהמציא ולא בהתמדת קיומו לו זולתו, אלא מציאותו יתעללה די בכת.
(59) ובפדרס (שער יט פ"א) ד"ש שדי מורה על שהוא שודד המערכות".

שים הטהורים שנקרו בהם הקב"ה⁶⁵:
זיעיר תוכן איז צו מתאר זיין די –
„פעולות“ און התגלות פון קדוש אני –
אויבערשטיין, דעריבער זייןען זי' שמות
קדושים, אַפְגַעְטִילִיט פון שאר ענינים
– חול.

ומבוּן איז קדושה והבדלה איז שיך
צווישן זאָן וועלכע האָן (עכ"פ עפֿעַס)
אַ שִׁיכּוֹת צוּישָׁן זִיךְּרָן⁶⁶.

לדוגמא – מיזאָגט ניט איז אַ סְבָּרָא
שכלית איז קדוש וmobdel פון אַן אָבָּן⁶⁷.
ובמכוּשָׁבְּ דער שם אהִי אשר אהִי,
ווארָס באָצִיט זיך צו דעם אויבערשטיין ווי
ער איז בפְּנֵי עצמוּ מזְדַּעַץְמָה, אַמִּתָּה
המְצִיאָה, לא במְצִיאָה נִמְצָא כְּלָל⁶⁸. אַיז

(65) לשון הרמב"ם הל' יוסה"ת רפ"י.

(66) ראה תניא ח"ב פ"ט.

(67) כ"א בשם המשאל ובדוחק גדול.

(68) וע"צ"ע – הרוי עפְּהנָנְלִ שֵׁם אָהִי הָוּ קָדוֹשׁ
ומובדל מוי המשאות, ע"ז קה"קגבּ קָדוֹשׁ. ואָלִי
יל – אַ דְּכוּנָה התואר שמות קדושים הוא בערך
הבריאה – ולא בינוּיהם (שלכן איננו מחק בינוּ הוי)
(וא"ד לשאר השמות). ב) חילוק מחרגות בקדושה
היא כאשר ישנו ערך בינוּיהם, ע"ז עשר קדושים
שבאי" עד להקה"ק (כלים פ"א מ"ז ואילך), כהן
הדיוט וכוי' וכוי' ג' (אה דה"א כב, יג) ובדוק אהרן
להקדשו קדושים. משא"כ שם אָהִי שָׁקָא עַל
אמיתית המציגות שאנו בסוג וגדיר הנמצאים, גם
לא דהאות וגולויים – כפי שמתגלה בהשנות
(אהה המשך תרשו"ע (ע) תל) ושה"מ תש"א (ע' 39
וAIL) דמ"ש הרמב"ם (היל' יוסה"ת פ"א ה"ד) „הוּא
לבדו האמת ואין לאחর אמרת אמרתו... אין שם
מצוי אמרת מלבדו...“ – שולל גם מציאות
האָרָוּ (כ' רק העצמות הוא מהויבי המציגות
שמציגו מעצמות). ולהעיר ג' ב' מהובואר בכ"מ
(אהה ד"ה שובה תרפה"ז. ד"ה צעקו תרפה"ז. ד"ה
אלקי נשמה תרץ"ט) דאמיתית עניין ד' אַין עריך⁶⁹
הוא דזואָג לאי בי' העצימות כי אונן מציאותו של
האָרָוּ הוא אונן המציגות שבועלמות ולא כמו
ענין אמיתת המציגות מה שהעצימות הוא אמיתת
המציגות במשמעותו נמצאו⁷⁰.

ווארָס פְּדָס (שער כ') ועיטים ורמוניים שם מה
דשם אהִי נגהה ד' שם אהִי איננו מורה על שם

שהמוציא", זיין פועלה אין דער ברירה
אייז באופן „שהוא לא יצטרך במציאות
מה שהמציא כו' לזולתו“.

מ שא"ב „אהִי אשר אהִי“ רעדט וועגן
דער מציאות פון אויבערשטיין ווי ער
אייז מזְדַּעַץְמָה ובעצמו⁷¹. אַיז ער איז
„מחויב המציגות“, אמיתת המציגות,
ער געפינט זיך איז אין אונן פון „בלתי
מציאות נמצאה“.

ז. עפֿי איז מובן דער חילוק צוישן
די אַנדערע שמות קדושים שאין נמחקים
און „ארִי אשר אהִי“:

דער גדר פון קדושה איז – אויסגע⁷²
טילטקייט (קדוש וmobdel⁷³) פון אַנדערע
זאָן, דוריך זיין קשר מיט מקור הקדושה
– כי קדוש אַנְיִי⁷⁴. לדוגמא: ארץ ישראל
ווערט אַנְגָּרוּפָן ארץ הקדוש, וויל דאס
אייז „ארִץ אשר גו' תמיד עניין ה"א
בָּה מְרִשְׁתַּת הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה⁷⁵;
דער בית המקדש – בית אשר תבנו⁷⁶,
ליי⁷⁷, ושכנתו בתוכם⁷⁸ אַן אַרט פון
גילוי שכינה.

עד"ז איז אויך בנוגע די „שמות הקדרו-

(60) ב מהר"ל (ג"ו) אַעה"פ גברות ה' פ"ה), כי
שם אָהִי מורה עלי שהוא יתברך הו' שמאטו
מתקיים הכל כמו שנמשך מן העיר קיומ הכליל
מ שא"ב שם הוי מורה שהוא נבל מכל הנמצאים
ולא נטלה בשום נמצא כי. ע"ש בפרטיות. אבל
במ"ג פס"ג (וכן במקומות בהברעה 46 מפרש
רכ שקי עעל עצמותו שהוא נמצא לא למצאים
כני"ל בפניהם. וראה גם גבורות ה' שם (קרוב לסתה
הפל), שמשמעותו שם אָהִי אשר אהִי „הנמצאים
אשר לא נודע מניו רק שהוא הויה ולפיכך נקרא
שם אָהִי כלומר הויה .. אשר אהִי ר"ל שהוא
הויה פשיטה בלבד וזהו אשר אהִי⁷⁹.

(61) ראה ת"ז ב' פרש"ז ר"פ קדושים. ובכ"מ.
(62) שמייניא, מד. מה. וראה קדושים יט, ב, כ.

כו. (63) עקב א, יב.

(64) ישע"ס, א.

(64*) תרומה כה, ח.

אייז ידועה⁷⁰ די שאללה אין דעת: פארוואס זאל מען ניט זאגן היל בכל יום? פון די עניינים אין אמרת היל אייז צו אויסדריקן א שבח והודי צום אויז בערטשן פאָר די נסַים ווָסַעַר האָט געטָאָן, און דאס איז שיך יעדער טאָג – ווי מען זאגט „עלויי נסַיך שְׁבָכְלִי יָם עַמְנוּרִי!“ נאָרָך מַעַרְך: אויך טְבָע גּוֹפָא באָשְׁטִיטִיט באָמָת פון „נסַים⁷¹ רְבִים מְתַמִּידִים וְתַכּוּפִים כּוּ.“).

שטייט אויף דעת דער ביאָר⁷², אָז ווּבְּאָלְד „בָּעֵל הַנֵּס אִינוּ מִכְּרִיב בְּנָסְרוּ⁷³, האָט דערבעער קִיּוֹן אָרט נִיט צו זאגן אויף דעת היל – ווּילְלִיל הַלְּאִין אויף אָז נְסַגְּלִי דּוֹקָא.

מען דאָרָך אָבעָר הסברה: יְדֹעַ וּמוֹבוֹן אָז דִּי הַתְּהֻוֹת וּבְרִיאָה יִשְׁמַע אִין אָז נְסַגְּלִי אָונָן נאָרָך פִּיל גְּרָעָסְעָרָעָר נְסַגְּלִי דּוֹעַ נְסַגְּלִי פָּוֹן קִיּוּתִים סּוֹפַּה; ווי דּוֹעַ אָלְטָעָר רְבִי זאגט אִין תְּנִיאָה⁷⁴ אָז בְּרִיאָה יִשְׁמַע אִין „הֵיאַ“ לְעַמְלָה מְהֻטָּבָע וּהְפָלָא וּלְאַיְוָר מְקַרְעַתִּים סּוֹפַּה – אָונָן ווּבְּאָלְד אָז דּוֹעַ אָוּבְּעָרְשָׁעָר אִין „מְחַדְּשָׁה⁷⁵ בְּכָל יָמִים תְּמִיד מְעַשָּׁה בְּרָאִשְׁתִּית“ – בְּכָל רְגָע וּרְגָע, אִין פָּאָרוּאָס זָאָל זִין אָפְּגָעָרְפָּעָט צו זאגן היל יְעַדְן טָאָג, אָפְּגָעָבָן אָ שבָח והָודִי פָּאָרָך דעת נְסַגְּלִי פון „הַמְּחַדְּשָׁה⁷⁶ בְּטוּבוֹ בְּכָל יָמִים תְּמִיד מַעַבְּרִי?“ – וְעַאֲכָרְך דּוֹעַ ווּאָסַדְעָרְתָּעָט דעת עַנְיָן⁷⁷?

(70) יהל אור (אוֹהָת לְתַהְלִים) ע' קנדִיה. וראה מדרש תפליותאותה ה' ענץ היל הגדייל.

(71) נוסח ברכבת מודדים שבשמי"ע. וראה יהל אור שם ס"ע קג' ואילך.

(72) יהל אור שם ע' קנד מחכמי המחקה. וש"ג.

(73) נדחה, לא. א.

(74) שער היהוד והאמונה פ"ב.

(75) נוסח ברכבת יוצר (בתחלתה וטופה).

(76) ע"ד הנגלה איננה קושיא (כ"כ) וכמ"ש יהל אור שם (וראה גם מדרש תפליות שם) כי עניין היל נתכן על הנס שנראה לך".

מצד דעת ניט שייך כלל מחלק זיין צוישן נמצא פון קודש אוון נמצא פון חול.

ח. עניין הנ"ל – אָז „הָהִי“ אשר אהִי אָז (לולְטִי גִּירְסָא אִין „יְדִי“ פון רְמַבְּעַמִּי) ניט קיין שם קדוש, שם שאינו נמחק, ווּילְלִיל עַר וּוַיּוֹזֵט אוּפִיךְ מְחוּיֵיב המציגות, אָמִיתַת המצאו – שְׁפִיגָּלְטִזְמָן זִיךְעַס אָפְּ בְּנָגָע אָ (הַלְּכָה –) עַנְיָן אִין הנגהת האדם:

די גְּמַרְאָ זָאָגְטָה⁷⁸ „הַקּוֹרָא הַלְּל בְּכָל יָמִים הָרִי זָה מְחַרְפַּן וּמְגַדְּפַן“, אָוּן רְשִׁי אִין דָּס מְפַרְשֵׁש: „שְׁנַבְּיאִים הָרָאָשׁוֹנִים תִּקְנוּ לְוּמָד בְּפְרָקִים לְשָׁבָח וּהָודִי כְּרִי וּזְהָהָרָא תִּמְדִיד בְּלֹא עַתָּה אִינוּ אָלָא כְּמַזְמָרָ שִׁיר וּמְתַלְּצִץ“.

פעולה ומלה יאָם על הוראות העהלט אבל אָנוּ מורה כי גלוי שָׁוֹר דָּבָר ולפְיכָר מותר להגות אותו כי הָוָא מורה העלמו וסבת רומומטו" (עסִיס רְמוּנִים שם). ועפְּגַז מַתְרִיך בְּפֶרְדָּס שָׁמַן דְּשָׁמַן בְּנֵי ד' שָׁהָא בְּתָתִת אִינוּ נְגָה בְּאָוֹתִיִּתי וְשָׁם אָהִי נְגָה, כי „אָם הִי שָׁמַן ד' נְגָה בְּאָוֹתִיִּתי הִי“ מְרָאָה כי האצְיוֹלָת מְשֻׁגָּה וְזָה אָזְרִי לְרָבוֹ הָעַלְמָוָלְכָן אָנוּ הָוִגִּים אָתוֹתָה בְּהַיכְלוּ כִּי הַשְׁגָת הַתְּרִיָּה הָוָא בְּמַלְכוֹת“ (פֶּרְדָּס שָׁמַפְּאָ). וראה בְּכָיָאָר בְּפֶפְּבָב שָׁמַע ועסִיס רְמוּנִים שם).

ועפְּגַז שָׁמַע מְבוֹן הַחִילּוֹק בֵּין שָׁמַע אָהִי לְשָׁם הַוְּיִי (שָׁאָנוּ נְמָחָק) גַּם לְפִרְוּשׁ הַרְמַבְּעַמִּים בְּשָׁם הַמְּפַרְשֵׁש (וּרְזִין שָׁמַפְּאָ). ועכְּצַעְגַּל וְהַסְּבָרָה רַבָּה, כי 1) הוּי נְקִי (גַּם) שָׁם העצם בעד"ז בְּקוֹהָק – מָקוֹם עַצְמָה, 2) עַכְּרָבָך הַשָּׁם הָוָי כְּשָׁהָוָא בְּלִי נְקָדּוֹת (פֶּרְדָּס שָׁמַפְּאָ) 3) גַּם שָׁמַע אָהִי לְבָאָרוּהָ – (וּבְפֶרְט עַזְבָּה הַמְּדָרִשׁ דָּאָהִי – עַזְבָּה מְעַשְׁיָה) פָּוֹנְגָּל (שְׁעַפְּפִי מְבוֹנָת בְּפִשְׁטוֹת נְחַמְתָּ בְּנֵי עַזְבָּה זָה) 4) בְּיַאֲר אָדָהִי דְּשָׁוְשָׁנָגָר בְּפִי כָּל – הַיְיָנוּ נְצֻוּמָה (תְּרִי אִי, ב. מאמרי אָהִי): תְּקַסְהָ (ח' אָ) ע' בָּב; עַנְיָן ע' סָתָה. ע' וּזְוּדָה. וְאַבְּמִם.

(79) שבת קית, ב.

(*) וראה מיגד מישרים שם וואר מקומו שבהערה 43.

אֲבָעָר בְּחִילּוֹק עֲקָרִי: דָּאָרֶט אַיִן עַס
בְּאַמָּת, אַיִיךְ מֵצֵד בְּכָה — מַהוּבֵּן המְצִיאוֹת.

אָוָן דַּעֲרָפָאָר, אָפָּלָו אַיִינָעָר וּוָאָס
דָּעָרָה עָרָט וּוְיִ דִּי בְּרִיאָה יִשְׁמָאֵן אַיִן
אָיִן פָּלָא (גָּדוֹל) יוֹתָר מִקְרִיעָת יִם סּוֹפָר,
אָוָן וּוְיִ דָּאָס אַיִן "בְּכָל יִם תְּמִיד" וּעַד"ז
בְּנִשְׁמָה שָׁאָדָם נָשָׁמָן" — וּוּעָרָט נִיטָּב
עַם בְּפּוֹנָל אָיִצְׁיָה מַגְדָּרוֹ וּטְבָעָנוֹ צָו
זָאָגָן הַלְּ אַוְיָף דָּעָם — וּוּיְלָל בְּפּוֹנָל אַיִן
נִיטָּאָ קְיָינָן שְׁיָינָן, דָּעָר פּוּעָל אַיִן תְּמִיד
בְּמַעְמָדוֹ וּמַצְבוֹן.

וּ. עַיְפָ כְּהַנְּלִיל יִשְׁלַׁתְוֹר בֵּין פִּירּוֹש
הַרְמָבָ"ם אַיִן אֲהִי" אֲשֶׁר אֲהִי" מִיטָּן פִּירּוֹש
הַגְּמָרָא⁸¹, "אַנְיִ הִיְתִּי עַמְּכָם בְּשַׁעַבּוֹד זֶה
וְאַנְיִ אֲהִי" עַמְּכָם בְּשַׁעַבּוֹד מְלָכִיות".

"אַנְיִ הִיְתִּי עַמְּכָם בְּשַׁעַבּוֹד זֶה" מִינְיָנָט
נִיטָּאָ אָז עַר גַּעֲפִינָט זִיךְ דָּאָרָטָן אַיִן אָז
אוּפָן אָז דָּאָס "רִירָט אִים נִיטָּאָן" — עַר
שְׁטִיטָה מִבְּדָל פּוֹן דָּעָם שַׁעַבּוֹד — נָאָר,
כְּבִיכּוֹל, דָּעָר שַׁעַבּוֹד "רִירָט" אָז דָּעָם
אוּבִיכּוּרְשָׁתָן, וּוְרְשָׁי" אַיִן מַדְיִיק "אֲהִי"
עַמְּמָ בְּצָרָה הַזָּאת", וּמַקְרָא מְלָא דִּיבָּר
הַכְּתוּב "בְּכָל צְרָתָם לוֹ צָר"⁸².

אָוָן דָּעָר עַנְיָן אַיִן מֵצֵד שְׁכִינָתָא
שְׁוּכוֹנָת וּמִתְּלָבְשָׁת⁸³ בֵּין לְמַתָּה מְתָה
בַּיּוֹתָר — וּוּעָרָט שְׁכִינָה (עַמְּהָם⁸⁴)
בְּגִלּוֹתָא⁸⁵ — מַשְׁאָכָב זְאָ דְּאַצְּלִוָּת⁸⁶

וּעַד"ז קַשָּׁה — מִדְאָרָף זָאָגָן הַלְּל
בְּכָל יוֹם כְּמַאֲמָר רָזְלִיל⁸⁷ "עַל כָּל נִשְׁמָה
וּנִשְׁמָה שָׁאָדָם נָשָׁמָן צָרֵךְ לְקָלָס לְבָרוֹא
מַטְ כָּל נִשְׁמָה תְּהִלָּל יְהָה כָּל נִשְׁמָה
תְּהִלָּל יְהָה?"?

ט. וַיְלַל הַבְּיאָוֹר אַיִן דָּעַם⁸⁸:

דָּעָר עַנְיָן פּוֹן אַנְס אַיִן — אַנְס אַיְסְגָעַ
טְיִלְלָטָע — אַוְיְפָגָעַהוַיְבָעַנְעַי⁸⁹ — הַנְּהָגָה,
אַיִן וּוּלְכָבָעָר עַס וּוּרְעָת אַנְטְּפָלָעַקְט גַּי
טְלָעְכָּקִיט. ד. ה. אַז פְּרִיעָר — פְּאָר דָּעַם
(נָס) אַיִן גַּעֲוֹעַן אָמֵצָב וּהַנְּהָגָה וּוֹאָ
אַלְקָוֹת אַיִן נִיטָּה בְּהַתְּגָלוֹת, אָוָן דָּעַרְנָאָז
אַיִן גַּעֲוֹאָרָן אָשְׁיָנוֹ, אַז אַלְקָוֹת אַיִן
דָּאָרָט נִתְגָּלָה גַּעֲוֹאָרָן דָּרְכָן נָס, וּוֹאָס
אַיִן לְמַעְלָה מַגְדָּר הַטְּבָעָן.

אוֹן בְּשַׁעַת אָיִד דָּעְרוֹעַט דִּי הַנְּהָגָה
נִסְתִּיר רַוְפַּט עַס אַרְוִיס בֵּין אִים אַמְּרִית
הַלְּלָל, עַר הַוִּיבְטָז זִיךְ אַוְיָף לְמַעְלָה פּוֹז
"וּוֹאַכְעָדִיקִיט" אָוָן אַיִן מִשְׁבָּח דָּעַם
אַוְיְבָעָרְשָׁתָן.

מַשָּׁאָכָב דָּעָר עַנְיָן פּוֹן בְּרִיאָה יִשְׁמָאֵן
— אַז דָּעָר נִשְׁמָה שָׁאָדָם נָשָׁמָן — אַיִן
תְּמִיד, בְּפּוֹנָל אַיִן נִיטָּא אָז מִצְּיוֹאָות אַלְוָ
זָאָלָן זִין בְּטָל — אַיִן מִצְּדָה בְּפּוֹנָל נִיטָּה
שִׁירָאָן דָּעָם אָשְׁיָנוֹ וּהַבְּדָלָה בֵּין מִצְּבָּ
לְמִצְּבָּ — מַעַן הַנְּלִיל בְּאֲהִי" אֲשֶׁר אֲהִי⁸⁰

(77) ב"ר פִּידָּד, ט. וּעַד"ז בְּדָבָר פְּבָ, לוֹ.

(78) וּרְאָה גְּבוּרוֹת ה' הַקְּדוֹמָה שְׁנִי. נִתְבוֹת
עוֹלָם (מַהְרָ"ל) נִתְבָּבָה הַעֲבֹודָה פְּזִי. מַדְרָשָׁת
לְפִוּזָה.

(79) כִּמְשָׁנִי (יְשֻׁעָיָה, סָבָ, יְוִדָּה, שָׁמָמָת, כָּבָ): הַרְמִיוֹ
נוֹ, אֲרִים נְסִי (פְּרִישָׁי יְתָרוּ כָּיִן). וּרְאָה סְדָרָ מְדָ
סָעָבָבָ: אַוְהָתָה בְּשַׁלָּח דָה וִיבָּן. וּוּודָ.

(80) לְהַעֲדָר מִמְשָׁנִית (אֲהָדָד הַחְוּדָשׁ תְּרָטָז
וּבְסָופָו. לְקוֹשׁ חַיְיָן ע' 153 הַעֲרָה 43. וְשָׁנִי⁹¹)
שְׁהַמִּזְרָדִית שְׁבָהָנָגָת הַטְּבָעָר שְׁרָשָׁה מְאַנְיָה ה' לְאַלְ
שְׁנִיתָה⁹², "אַמִּיתָה מְצִיאוֹת יְתָה" (לִי הַעֲקִידָה פְּבָ' בְּאַ
שְׁעָרָה לְחַתְּחָלָנוֹ) שְׁלַמְעָלָה מְכָל עַנְיָן גְּזָדָר שְׁלַמְעָלָה
שְׁיָינָנוֹ.

(81) הַתְּיוֹרָה עַם פִּירּוֹש הַמְּדָרָש בְּאֲהִי" אֲשֶׁר
אֲהִי" (אַנְיִ נִקְרָא לְפִי מְעַשֵּׂי) מִבְּן עַפְמָשִׁישׁ בְּגִבְּרוֹת
ה' (לְפִירּוֹשׁוֹ הַנְּלִיל סּוֹפְּ הַעֲרָה) (60) דָּמְסִים שָׁם
"מָאֹחֶר שְׁוֹאָה הַוִּי" פְּשָׁוְתָה לְכָרָא אַיִן לוֹ יִתְבְּרָךְ שָׁם
קְבוּעָ רָק לְפִי הַמְּעָשָׂה שֶׁל אַוְתָה שְׁעָה". וּפְעַז⁹³
מוֹבָן גַּם לְפִירּוֹש הַרְמָבָ"ם.

(82) יְשֻׁעָיָה, סָגָ, ט.

(83) הַנְּגִיאָ פְּמָ"א (נוֹ, בָּ).

(84) מְגִילָה כֶּט, אָ. סְפִּירָה סְפִּיטָעִי.

(85) זְחִיאָ קָמָ, בָּ. וּרְאָה גָּם זְחִיאָ צָבָ, בָּ. קְצָנָ, בָּ.
וּבְכָ"מָ.

(86) עַוְלָם הַאֲחֻדּוֹת, כּוֹלוֹ טָוב. וּרְאָה תְּוֵיאָ סְפִּיטָעִי
תְּרּוֹמוֹת.

המציאות, איזו „נעם בצרה זאת .. עםם בשעבוד שאר מלכיות”⁸⁹ –

ויל איז דאס איז אויך וואס דער שם אהוי אשר אהוי איז נטגהה געוווארן צו משהן בעת התגלות אלוי „בלבנת אש מתוך הסנה”⁹⁰ – וויל די התגלות השכינה „מתוך הסנה” לערנט איז אפילו סנה⁹¹ – איז „אין⁹² מקום פנווילא שכינה”.

(משיחות ש"פ שמות וש"פ וארא תשמו⁹³)

וראה ל' רשיי נצבים ל, ג. לקוש ח"ט ע' 183 (89) פרשتنו ג, ב.

(91) וראה פרשי שם: מתוך הסנה ולא אילן אחר משום עמו אנטבי בצרה. וראה שמור' שרשהערה הבאה. תנחותמא פרשتنו יד. מכילתא דרשבי פרשتنו ב. פדר"א רפ"מ. ועוד. (92) שמור' פ"ב, ה.

ובפרט⁸⁷ כתר איז „לא (באלף) צר”⁸⁸, משא"כ מצד דעם שלא בערד פון דעם – מצד „אהוי אשר אהוי”:

די מדריגה אין אלקות וואס איז פארבונדן מיט די שמות הקדושים שאין נמחקים – דהינו ווי דער אור אלקי איז מאיר דורך די שמות הקדושים – איז מצד דעם „בלוי הגבלה” פון אלקות קען דער אור אלקי זיך געפינען אומעטום אויך בגלות, איז ער אבער דארטן ניט „עמכם בשעבוד”, „עם בצרה זאת”, נאר איז און אופן פון אַפְגַעְטַרְאָגְנִיקִיּוֹת לא צר באלאף;

משא"כ „אהוי אשר אהוי”, מהוויב

(87) ראה יהל אור שבהערה הבאה ד"לו" בואו הוא בז"א. ואכ"מ. (88) ראה זה"א שם. יהל אור ע' טסא.

